

BẢN SẮC VĂN HOÁ TRONG CÁCH ĐẶT TÊN HỌ CỦA NGƯỜI PHÁP

CULTURAL IDENTITY IN FRENCH SURNAME NAMING PRACTICES

Nguyễn Thị Thu Trang*

Trường Đại học Ngoại ngữ - Đại học Đà Nẵng, Việt Nam¹

*Tác giả liên hệ / Corresponding author: ntthtrang@ufl.udn.vn

(Nhận bài / Received: 01/3/2026; Sửa bài / Revised: 29/3/2026; Chấp nhận đăng / Accepted: 09/4/2026)

DOI: 10.31130/ud-jst.2026.24(5B).266

Tóm tắt - Nghiên cứu này tập trung giới thiệu các cách đặt tên họ của người Pháp dưới góc độ một hiện tượng văn hoá – xã hội phổ biến, qua đó cho thấy những đặc trưng bản sắc văn hoá Pháp được thể hiện. Việc đặt tên họ trong xã hội Pháp không chỉ mang chức năng định danh, mà còn là một hành vi xã hội gắn với những bối cảnh lịch sử và văn hoá cụ thể. Trên cơ sở các nghiên cứu đi trước, bài viết không nhằm lặp lại việc phân loại các tên họ, mà tập trung phân tích những ý nghĩa văn hoá – xã hội được phản ánh qua cách thức đặt tên. Từ đó, nghiên cứu gợi mở cách tiếp cận đối với tên họ không chỉ ở chức năng gọi tên, mà như một phương diện tham gia vào việc hình thành và biểu đạt bản sắc văn hoá trong xã hội Pháp.

Từ khóa - Bản sắc văn hoá; tên họ; cách đặt tên; văn hoá – xã hội; Pháp.

1. Đặt vấn đề

Tên họ là một yếu tố định danh cơ bản, giữ vai trò quan trọng trong đời sống của mọi cộng đồng. Không chỉ có chức năng phân biệt cá nhân trong các quan hệ gia đình và xã hội, hệ thống tên họ còn phản ánh những giá trị văn hoá được hình thành và lưu truyền qua nhiều thế hệ. Thông qua tên họ, có thể nhận diện những dấu ấn truyền thống, quan niệm về gia đình cũng như những đặc điểm văn hoá đặc trưng của từng dân tộc.

Tuy nhiên, hệ thống tên họ không mang tính đồng nhất giữa các quốc gia mà chịu sự chi phối của bối cảnh văn hoá và lịch sử riêng biệt. Ở mỗi nền văn hoá, cách hình thành và sử dụng tên họ đều gắn liền với những quan niệm và thực hành xã hội đặc thù. Trong bối cảnh đó, hệ thống tên họ của Pháp là một trường hợp đáng chú ý, khi nhiều họ mang đậm dấu ấn của lịch sử, văn hoá và các truyền thống bản địa. Mặc dù hệ thống tên họ của Pháp đã được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm dưới góc độ ngôn ngữ học và lịch sử, nhưng cách tiếp cận từ góc nhìn văn hoá – xã hội vẫn chưa được nghiên cứu một cách hệ thống.

Xuất phát từ những vấn đề trên, nghiên cứu này tập trung trả lời câu hỏi: **bản sắc văn hoá Pháp được phản ánh như thế nào trong nguồn gốc và cách hình thành hệ thống tên họ của người Pháp?** Thông qua việc phân tích nguồn gốc và đặc điểm của hệ thống tên họ, bài viết hướng đến việc làm rõ những biểu hiện của bản sắc văn hoá Pháp trong cách đặt tên, đồng thời góp phần hỗ trợ việc học và giảng dạy tiếng Pháp dưới góc nhìn văn hoá. Kết quả nghiên cứu cũng có thể hỗ trợ việc tiếp cận văn hoá Pháp

Abstract - This study focuses on presenting the ways family names are formed in French society from the perspective of a common socio-cultural phenomenon, through which characteristic aspects of French cultural identity are expressed. The practice of assigning family names in France does not merely serve an identifying function, but also constitutes a social act closely linked to specific historical and cultural contexts. Building on previous studies, this paper does not seek to replicate existing classifications of French family names, but instead concentrates on analysing the socio-cultural meanings reflected in naming practices. In doing so, the study suggests an approach to family names that goes beyond their naming function, viewing them as a dimension involved in the formation and expression of cultural identity in French society.

Key words - Cultural identity; surnames; naming practices; socio-cultural context; France.

một cách hệ thống hơn, đặc biệt trong bối cảnh giảng dạy và học tập ngoại ngữ hiện nay.

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu này được thực hiện theo phương pháp nghiên cứu định tính. Cụ thể, bài viết sử dụng phương pháp tổng hợp và phân tích tài liệu nhằm thu thập và hệ thống hoá các công trình nghiên cứu liên quan đến nguồn gốc và sự hình thành của hệ thống tên họ Pháp. Các tài liệu nghiên cứu được lựa chọn từ những nguồn và tác giả có độ tin cậy cao, đặc biệt là các công trình chuyên khảo và nghiên cứu học thuật về tên họ Pháp.

Bên cạnh đó, nghiên cứu vận dụng phương pháp phân tích ngôn ngữ – văn hoá để xem xét ý nghĩa của các nhóm tên họ dựa trên nguồn gốc của chúng (tên rửa tội, nghề nghiệp, địa danh, đặc điểm cá nhân), từ đó làm rõ những yếu tố văn hoá – xã hội được phản ánh trong quá trình hình thành hệ thống họ của người Pháp. Các ví dụ về tên họ được lựa chọn từ những tài liệu chuyên ngành về tên gọi nhằm minh hoạ cho từng nhóm nguồn gốc khác nhau. Thông qua việc đối chiếu các ví dụ này với bối cảnh lịch sử và xã hội, bài viết phân tích mối liên hệ giữa phong tục đặt tên họ và những đặc điểm văn hoá của xã hội Pháp.

3. Cơ sở lý luận

3.1. Khái niệm bản sắc văn hoá

Theo Stuart Hall [4], bản sắc văn hoá không phải là một thực thể đã hoàn tất hay tồn tại như một bản chất cố định, mà là một quá trình kiến tạo luôn vận động, không bao giờ

¹ The University of Danang - University of Foreign Language Studies, Vietnam (Nguyễn Thị Thu Trang)

hoàn chỉnh và được hình thành trong hệ thống biểu tượng, chứ không tồn tại bên ngoài nó.

Ở một hướng tiếp cận khác, Étienne Balibar [1] cho rằng bản sắc văn hoá thể hiện tính đặc thù của các cộng đồng và dân tộc, đồng thời góp phần duy trì ranh giới phân biệt giữa các nhóm xã hội. Trong khi đó, Hồ Sĩ Quý [5] lại nhìn nhận bản sắc văn hoá dân tộc như tập hợp những giá trị bền vững và tiêu biểu, tạo nên nét riêng của một cộng đồng trong tiến trình lịch sử.

Mặc dù xuất phát từ các truyền thống lý thuyết khác nhau, các quan điểm trên đều thống nhất ở một điểm cơ bản: bản sắc văn hoá không phải là yếu tố thuần túy tự nhiên, mà được hình thành, duy trì và tái sản xuất thông qua các thực hành xã hội và hệ thống biểu tượng. Bản sắc văn hoá vì vậy mang tính lịch sử và xã hội rõ rệt, được hình thành trong quá trình tương tác lâu dài giữa con người, môi trường sống và các thiết chế xã hội. Nó không tồn tại như một thực thể bất biến mà luôn được tái tạo thông qua các thực hành văn hoá, các hệ thống biểu tượng và những hình thức định danh trong đời sống cộng đồng.

Từ góc nhìn này, hệ thống tên họ của người Pháp có thể được xem như một hình thức biểu đạt văn hoá gắn với bối cảnh lịch sử và xã hội cụ thể. Tên họ không chỉ là dấu hiệu hành chính dùng để định danh cá nhân mà còn phản ánh những ý nghĩa xã hội được hình thành và duy trì trong đời sống cộng đồng. Theo Albert Dauzat [3], nhiều tên họ ở Pháp xuất phát từ những cách gọi trong đời sống thường ngày và dần được cố định qua thời gian. Qua quá trình thể chế hoá và được truyền qua nhiều thế hệ, hệ thống họ dần trở thành một phương thức lưu giữ và tái tạo bản sắc văn hoá trong không gian xã hội Pháp. Đồng thời, tên họ cũng phản ánh sự ổn định nhất định của các giá trị văn hoá cũng như cách chúng được duy trì và tiếp nối trong đời sống cộng đồng.

3.2. *Khái quát về hệ thống tên họ của người Pháp*

Trong giai đoạn đầu của thời Trung cổ, tại Pháp và nhiều khu vực châu Âu, mỗi cá nhân thường chỉ có một tên rửa tội, phần lớn do Giáo hội quy định và phổ biến. Điều này cho thấy ảnh hưởng sâu sắc của Kitô giáo đối với đời sống văn hoá – xã hội của người dân châu Âu nói chung và người Pháp nói riêng.

Theo Dupâquier [6], hệ thống tên thánh trở nên phổ biến rộng rãi tại Pháp từ thời Trung cổ dưới tác động của Giáo hội và quá trình Kitô giáo hoá xã hội. Tên của đấng trẻ thường được lựa chọn dựa theo ngày tưởng niệm vị thánh tương ứng trong lịch Công giáo, nhằm đặt đấng trẻ dưới sự bảo trợ tinh thần của vị thánh đó. Những tên rửa tội phổ biến đối với nam bao gồm Jean, Joseph, Pierre..., trong khi đối với nữ có các tên như Marie, Anne, Marguerite, v.v.

Tuy nhiên, từ khoảng thế kỷ XI – XII, khi dân số gia tăng và đời sống cộng đồng ngày càng mở rộng, việc chỉ sử dụng một tên rửa tội không còn đủ để phân biệt các cá nhân trong xã hội. Vì vậy, từ khoảng thế kỷ XI đến XIV, người Pháp bắt đầu sử dụng thêm các biệt danh nhằm phân biệt những người có cùng tên [3], [8].

Các biệt danh này có thể được hình thành theo nhiều cách khác nhau, chẳng hạn dựa vào tên của cha mẹ, nghề nghiệp, đặc điểm cá nhân hoặc nơi sinh sống. Ví dụ, người ta có thể gọi Jean Bernard để chỉ Jean là con trai của

Bernard; hoặc Martin Legrand để chỉ Martin có vóc dáng cao lớn, do trong tiếng Pháp tính từ “grand” có nghĩa là cao lớn; tương tự như vậy họ Boulanger để chỉ người làm nghề bán bánh mì; hoặc Dupont để chỉ người sống gần cây cầu. Ban đầu, những cách gọi này chỉ mang tính phân biệt trong giao tiếp hằng ngày, nhưng theo thời gian đã được truyền lại cho các thế hệ sau và dần trở thành tên họ chính thức. Đến năm 1539, vua François I ban hành sắc lệnh Villers-Cotterêts [8] quy định việc ghi chép các sự kiện dân sự, đặc biệt là khai sinh và rửa tội, vào sổ đăng ký của giáo xứ. Từ đó, tên họ bắt đầu được ghi chép chính thức và dần trở thành yếu tố định danh ổn định trong xã hội Pháp.

4. Cách đặt tên họ của người Pháp- Dấu ấn bản sắc văn hoá

Nguồn gốc và sự hình thành của các họ ở Pháp đã được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm. Các công trình của Dauzat [3] và Morlet [7] chủ yếu tập trung vào từ nguyên và sự tiến hóa lịch sử của các họ, trong khi Beauvillé [2] đề xuất phân loại các nhóm họ chính dựa trên nguồn gốc của chúng. Một số nghiên cứu khác, chẳng hạn như của Vincent [8], nhấn mạnh vai trò của biệt danh và các tập quán xã hội trong quá trình hình thành nhiều họ. Tuy nhiên, phần lớn các nghiên cứu này chủ yếu tiếp cận vấn đề từ góc độ ngôn ngữ học hoặc lịch sử, trong khi ý nghĩa văn hóa và xã hội của các tập quán đặt tên vẫn chưa được xem xét một cách đầy đủ. Theo Beauvillé [2], phần lớn tên họ ở Pháp có nguồn gốc từ các biệt danh được sử dụng trong đời sống cộng đồng. Dựa trên cách hình thành này, tác giả phân chia các họ phổ biến thành năm nhóm chính như sau:

- Họ có nguồn gốc từ tên rửa tội;
- Họ có nguồn gốc từ nghề nghiệp;
- Họ có nguồn gốc từ chức vụ trong vương quốc;
- Họ có nguồn gốc từ địa danh;
- Họ có nguồn gốc từ đặc điểm cá nhân.

Trong năm nhóm họ này, nhóm họ có nguồn gốc từ chức vụ thực chất có thể được xem là một nhánh nhỏ của nhóm họ theo nghề nghiệp, do cùng phản ánh vai trò xã hội của cá nhân trong cộng đồng. Ranh giới giữa chức vụ và nghề nghiệp không hoàn toàn rõ ràng, khi nhiều chức danh gắn liền với các hoạt động mang tính nghề nghiệp hoặc hành chính. Vì vậy, trong phạm vi nghiên cứu này, nhóm họ này được gộp vào nhóm họ theo nghề nghiệp nhằm đảm bảo tính nhất quán trong phân loại và thuận tiện cho việc phân tích.

Việc phân loại các nhóm họ theo nguồn gốc không chỉ giúp nhận diện cấu trúc của hệ thống họ tên Pháp mà còn cho phép tiếp cận các cách đặt tên như một hiện tượng văn hoá – xã hội. Mỗi nhóm họ phản ánh một khía cạnh khác nhau của đời sống cộng đồng trong xã hội Pháp thời Trung cổ. Chẳng hạn, các họ có nguồn gốc từ tên rửa tội cho thấy ảnh hưởng mạnh mẽ của tôn giáo; các họ gắn với nghề nghiệp, chức vụ phản ánh cấu trúc lao động, tổ chức xã hội và các chức năng trong cộng đồng; trong khi các họ xuất phát từ địa danh hay đặc điểm cá nhân lại thể hiện cách cộng đồng nhận diện con người thông qua môi trường sống và những đặc điểm nổi bật của từng cá nhân. Từ góc nhìn này, hệ thống tên họ có thể được xem như một “tư liệu văn hoá” giúp tái hiện phần nào đời sống xã hội và những giá trị được cộng đồng chia sẻ trong quá khứ.

4.1. Họ có nguồn gốc từ tên rửa tội – dấu ấn của tôn giáo và quan hệ gia đình

Như đã đề cập ở phần trên, trong xã hội Pháp thời Trung cổ mỗi cá nhân thường chỉ có một tên rửa tội, thường được đặt theo tên của một vị thánh hoặc dựa vào tên của cha mẹ và người đỡ đầu. Những tên rửa tội này có nhiều nguồn gốc khác nhau, nhưng chủ yếu bắt nguồn từ bốn ngôn ngữ lớn: Giéc-man, Latinh, Hy Lạp cổ và Do Thái. Điều này cho thấy nước Pháp đã chịu ảnh hưởng của nhiều nền văn hoá khác nhau trong suốt quá trình lịch sử.

Do tính phổ biến của các tên thánh, việc nhiều người trong cùng một gia đình hoặc cùng một cộng đồng trùng tên là điều thường xuyên xảy ra. Vì vậy, để phân biệt các cá nhân với nhau, người ta thường thêm vào sau tên của đứa trẻ tên của cha hoặc mẹ. Chẳng hạn, các cách gọi như Jean-Pierre, Jean-Martin hay Jean-Pierre-Marie có thể được hiểu là Jean, con của Pierre hoặc Jean thuộc gia đình Martin.

Theo thời gian, những cách gọi này dần được cố định và trở thành tên họ chính thức của gia đình. Hiện tượng này cho thấy ảnh hưởng sâu sắc của Kitô giáo đối với đời sống tinh thần cũng như hệ thống định danh cá nhân trong xã hội Pháp thời Trung cổ. Việc đặt tên theo các vị thánh không chỉ mang ý nghĩa tôn giáo mà còn phản ánh niềm tin rằng đứa trẻ sẽ nhận được sự bảo trợ tinh thần từ vị thánh đó trong suốt cuộc đời.

Trong bối cảnh đó, nghi thức rửa tội và việc lựa chọn tên thánh đã trở thành những yếu tố quan trọng trong đời sống cộng đồng. Thông qua các nghi thức này, Giáo hội không chỉ tác động đến đời sống tinh thần của con người mà còn gián tiếp tham gia vào quá trình định danh cá nhân trong xã hội.

Không những vậy, việc hình thành họ từ tên của cha hoặc mẹ cũng phản ánh vai trò trung tâm của gia đình trong cấu trúc xã hội thời bấy giờ, khi quan hệ huyết thống giữ vai trò quan trọng trong việc xác định danh tính cá nhân. Do đó, hệ thống họ không chỉ là phương tiện định danh mà còn thể hiện những giá trị văn hoá và xã hội đặc trưng của cộng đồng.

4.2. Họ có nguồn gốc từ nghề nghiệp – dấu ấn của đời sống lao động và tư duy xã hội

Theo Beauvillé [2], nhiều tên họ ở Pháp được hình thành dựa trên nghề nghiệp của người mang họ và có nhiều biến thể khác nhau tùy theo vùng miền. Các họ này thường phản ánh những lĩnh vực nghề nghiệp phổ biến trong đời sống xã hội thời kỳ này.

Chẳng hạn, trong lĩnh vực nông nghiệp có các họ như *Moissonnier*, chỉ người làm thuê trong các vụ mùa, với các biến thể như *Meissonnier*, *Meissonnié* hay *Moisseney*; hoặc *Vigne*, chỉ người trồng nho hay làm rượu nho, với các biến thể như *Vigneron*, *Vignier*, v.v. Trong lĩnh vực thủ công nghiệp, có các họ như *Ferrier*, chỉ người làm nghề sắt, với các biến thể như *Ferré* hoặc *Férier*; hay *Fèvre*, chỉ người thợ rèn, với các biến thể như *Lefebvre* hoặc *Faivre*. Trong lĩnh vực thương nghiệp, có các họ như *Marchand*, chỉ người buôn bán, hoặc *Gastelier*, chỉ người làm bánh, với nhiều biến thể khác nhau tùy theo vùng.

Ngoài các họ gắn với nghề nghiệp sản xuất và buôn bán, một số họ cũng bắt nguồn từ các chức vụ trong bộ máy hành chính hoặc quân sự thời Trung cổ. Các chức vụ này thường gắn với nhiệm vụ cụ thể, nên cũng có thể xem như

một nghề nghiệp đặc thù. Chẳng hạn, các họ như *Chevalier* (hiệp sĩ), *Prévost* (quan chức địa phương), đều phản ánh vị trí và chức năng xã hội của cá nhân trong cộng đồng [3], [7]. Những trường hợp này cho thấy sự liên hệ chặt chẽ giữa nghề nghiệp và chức vụ, khi nhiều chức danh đồng thời gắn với các hoạt động mang tính nghề nghiệp hoặc nhiệm vụ cụ thể.

Từ những ví dụ trên, có thể nhận thấy trong xã hội Pháp thời kỳ này, danh tính của mỗi cá nhân thường gắn liền với vai trò kinh tế và vị trí lao động của họ trong cộng đồng. Nghề nghiệp không chỉ là phương tiện mưu sinh mà còn liên quan mật thiết đến uy tín, vị thế và các mối quan hệ xã hội của gia đình, qua đó trở thành một yếu tố quan trọng trong việc xác định vị trí xã hội. Trong nhiều trường hợp, nghề nghiệp mang tính ổn định và có xu hướng được duy trì qua nhiều thế hệ, khiến những tên gọi bắt nguồn từ nghề dần trở thành dấu hiệu nhận diện của cả dòng họ, đồng thời phản ánh sự gắn bó lâu dài giữa các thế hệ với cùng một lĩnh vực lao động.

Những họ gắn với nghề nghiệp vì vậy cũng phản ánh phần nào cấu trúc kinh tế – xã hội của thời kỳ này, khi đời sống chủ yếu dựa vào sản xuất nông nghiệp, các nghề thủ công truyền thống và hoạt động buôn bán quy mô nhỏ trong cộng đồng. Đồng thời, sự tồn tại của nhiều biến thể họ theo từng vùng miền cũng cho thấy ảnh hưởng của các phương ngữ địa phương trong quá trình hình thành và phát triển của hệ thống họ tên Pháp, trước khi tiếng Pháp chuẩn được thiết lập và phổ biến trên toàn lãnh thổ.

Qua đó có thể thấy rằng các họ có nguồn gốc từ nghề nghiệp không chỉ phản ánh hoạt động lao động của cá nhân mà còn ghi dấu những đặc điểm của cấu trúc kinh tế và đời sống xã hội trong lịch sử nước Pháp.

4.3. Họ có nguồn gốc từ địa danh – dấu ấn của không gian sống và nguồn gốc địa lý

Một nhóm họ khá phổ biến trong hệ thống họ của người Pháp là các họ có nguồn gốc từ địa danh. Những họ này thường được hình thành dựa trên nơi sinh sống hoặc nguồn gốc xuất thân của người mang họ.

Trước hết, nhiều tên họ phản ánh trực tiếp nơi cư trú của một cá nhân trong cộng đồng. Chẳng hạn, có các họ như *Dupont* (người sống gần cây cầu), *Dubois* (người sống gần rừng) hay *Deschamps* (người sống gần cánh đồng). Các tên gọi này thường bắt nguồn từ những đặc điểm địa hình quen thuộc trong môi trường sống của cộng đồng. Việc sử dụng các yếu tố tự nhiên như rừng, cầu hay cánh đồng trong tên họ cho thấy cách người Pháp nhận thức và mô tả không gian sống xung quanh. Những yếu tố này không chỉ đóng vai trò quan trọng trong đời sống kinh tế mà còn trở thành những dấu mốc quen thuộc giúp nhận diện con người trong cộng đồng.

Bên cạnh đó, một số họ lại phản ánh nguồn gốc xuất xứ địa lý của người mang họ, chẳng hạn như *Breton* (người vùng Bretagne), *Lespagnol* (người đến từ Tây Ban Nha) hay *Langlais* (người đến từ nước Anh). Những tên họ này cho thấy sự tồn tại của các quá trình di cư và giao lưu giữa các vùng trong lịch sử. Trong bối cảnh đó, việc gắn một cá nhân với vùng xuất thân trở thành một cách để cộng đồng nhận diện và phân biệt những người đến từ nơi khác.

Trong xã hội Pháp thời Trung cổ, khi con người thường sinh sống lâu dài trong cùng một vùng hoặc một ngôi làng, các họ gắn với địa danh có xu hướng tập trung ở một khu vực nhất định. Điều này phản ánh mối liên hệ chặt chẽ giữa danh tính cá nhân và không gian địa lý, khi cộng đồng làng xã đóng vai trò là đơn vị xã hội cơ bản.

Nhìn chung, các họ có nguồn gốc từ địa danh phản ánh sự gắn bó giữa con người và môi trường sống trong xã hội nông nghiệp truyền thống, đồng thời cho thấy vai trò quan trọng của không gian địa lý trong việc định danh và nhận diện cá nhân trong cộng đồng.

4.4. Họ có nguồn gốc từ đặc điểm cá nhân – dấu ấn của cách nhận diện con người trong cộng đồng

Một số tên họ Pháp được hình thành dựa trên những đặc điểm nổi bật của cá nhân, chẳng hạn như tính cách, phẩm chất hoặc ngoại hình. Điều này cho thấy trong đời sống xã hội, những đặc điểm dễ nhận thấy của một người thường trở thành cơ sở để phân biệt họ với những người khác.

Trong xã hội Pháp thời Trung cổ, khi nhiều người có cùng tên rửa tội, các biệt danh dựa trên ngoại hình hoặc tính cách thường được sử dụng để nhận diện và phân biệt các cá nhân trong cộng đồng. Theo thời gian, những biệt danh này dần được cố định và truyền qua nhiều thế hệ, trở thành tên họ chính thức của gia đình.

Các họ thuộc nhóm này có thể được minh họa qua một số ví dụ như *Lefier* (người kiêu hãnh), *Lesage* (người thông thái), *Lebon* (người tốt), *Leroux* (người tóc đỏ), hay *Lepetit* và *Legros*, chỉ những người có vóc dáng nhỏ bé hoặc mập mạp.

Tuy nhiên, theo Vincent [8], nhiều biệt danh trong số này được hình thành từ những cách gọi mang tính chế giễu liên quan đến ngoại hình hoặc tính cách của một cá nhân. Điều này cho thấy rằng trong đời sống thời bấy giờ, cách đặt biệt danh không phải lúc nào cũng mang tính trung lập mà đôi khi phản ánh tinh thần châm biếm hoặc phê phán khá phổ biến.

Như vậy, các họ có nguồn gốc từ đặc điểm cá nhân phản ánh cách một tập thể quan sát, đánh giá và định danh con người thông qua những nét nổi bật của họ. Thông qua đó có thể thấy mối liên hệ chặt chẽ giữa ngôn ngữ đời sống và hệ thống họ tên trong văn hoá Pháp.

5. Kết luận

Trong bối cảnh giao lưu văn hóa ngày càng sâu rộng, bản sắc văn hóa dân tộc trở thành một yếu tố quan trọng giúp mỗi cộng đồng khẳng định vị trí và sự khác biệt của mình trong thế giới đa dạng các giá trị văn hoá. Trong số các yếu tố góp phần thể hiện bản sắc ấy, hệ thống tên họ có thể được xem như một dấu ấn văn hóa – xã hội đặc biệt, phản ánh lịch sử, tôn giáo và đời sống cộng đồng của một dân tộc. Các nhóm họ có nguồn gốc từ tên rửa tội, nghề nghiệp, địa danh hay đặc điểm cá nhân đều cho thấy sự gắn bó giữa hệ thống tên họ và đời sống xã hội Pháp thời Trung cổ.

Thông qua các nhóm họ này, có thể nhận diện những

giá trị đặc trưng của xã hội Pháp truyền thống, như ảnh hưởng sâu sắc của Kitô giáo trong đời sống tinh thần, vai trò của gia đình trong việc xác định danh tính cá nhân, cũng như mối liên hệ giữa con người với nghề nghiệp và không gian sống. Bên cạnh đó, sự tồn tại của nhiều biến thể họ theo từng vùng miền còn phản ánh tính đa dạng văn hoá và ngôn ngữ của nước Pháp.

Ngoài ra, hệ thống tên họ còn cho thấy cách mà ngôn ngữ đời sống ghi lại những dấu ấn của lịch sử xã hội. Những yếu tố như tôn giáo, nghề nghiệp, địa lý hay các đặc điểm cá nhân đều được phản ánh trong cấu trúc của tên họ và được truyền lại qua nhiều thế hệ. Nhờ đó, tên họ không chỉ là phương tiện nhận diện cá nhân mà còn trở thành một dạng “ký ức văn hoá”, góp phần lưu giữ những đặc điểm của xã hội Pháp trong quá khứ.

Từ đó, có thể thấy rằng hệ thống tên họ trong tiếng Pháp không tồn tại một cách ngẫu nhiên mà hình thành theo những quy luật gắn liền với các yếu tố tôn giáo, xã hội và không gian sống. Mỗi nhóm họ không chỉ phản ánh một nguồn gốc cụ thể mà còn cho thấy cách con người trong xã hội Pháp truyền thống định vị cá nhân trong mối quan hệ với môi trường xung quanh.

Chính vì vậy, nghiên cứu này không chỉ góp phần hệ thống hoá các nhóm nguồn gốc tên họ dưới góc nhìn văn hoá mà còn nhấn mạnh chiều sâu biểu trưng của chúng trong việc phản ánh bản sắc văn hoá Pháp. Qua đó, nghiên cứu đề xuất cách tiếp cận xem tên họ như một dạng “ký hiệu văn hoá”, không chỉ mang chức năng định danh mà còn thể hiện vai trò của ngôn ngữ trong việc phản ánh và tái cấu trúc các đặc điểm của đời sống xã hội.

Trong tương lai, các nghiên cứu sâu hơn có thể tập trung vào sự biến đổi của hệ thống tên họ trong xã hội Pháp hiện đại, đặc biệt trong bối cảnh di cư và toàn cầu hoá. Việc khảo sát các họ có nguồn gốc từ các cộng đồng nhập cư cũng có thể giúp làm rõ cách mà bản sắc văn hoá tiếp tục được tái cấu trúc trong xã hội Pháp đương đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] É. Balibar, “Identité culturelle, identité nationale,” *Quaderni*, no. 22, pp. 53–65, 1994.
- [2] G. de Beauvillé, “Les noms de famille tirés des noms de métiers, de charges et de dignités (suite),” *Revue française d’onomastique*, vol. 6, no. 2, pp. 137–142, Jun. 1954.
- [3] A. Dauzat, *Dictionnaire étymologique des noms de famille et prénoms de France*. Paris, France: Larousse, 1951.
- [4] S. Hall, “Cultural identity and diaspora,” in *Identity: Community, Culture, Difference*. London, U.K.: Lawrence & Wishart, pp. 222–223, 1990.
- [5] H. S. Quy, *Globalization and National Cultural Identity*. Hanoi, Vietnam: National Political Publishing House, 2000.
- [6] J. Dupâquier, “Le choix des prénoms autrefois (XIIIe–XIXe siècle),” *Généalogie Magazine*, pp. 17–26, 1983.
- [7] M.-T. Morlet, *Les noms de personne sur le territoire de l’ancienne Gaule du VIe au XIIe siècle*. Paris, France: CNRS, 1972.
- [8] M. Vincent, *Les noms de famille*. Paris, France: Presses Universitaires de France, 1987.